UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Promissio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Et eſt ſane potentiæ genus quoddam multos filios habere. Scio autem quid dicturus ſis. Hi quos memoras, magni omnes Reges fuerant. M hi longe alia ſors eſt. Nunquid vero Rex fuit Appius Claudius? Profecto ne diues quidem priſco illo ſæculo, videlicet, quo probrum diuitiæ habebantur, & paupertati cœcitas acceſſerat ac ſenectus, & tamen de eo ſcribens Cicero, Quatuor inquit robuſtos filios & quinque filias, tantam domum, tantas clientelas Appius regebat & cæcus, & ſenex, neq; id mirari eſt, quod priuata bene regeret, cum tot obſeſſus incommodis, ipſam quoq; Rempubl. gubernaret. Humanorum defectuum magna pars in moribus non in rebus eſt, Non erat Appio ſors regia, ſed nec optabat ſua ſorte contentus, exiguos non lautitiis, ſed virtutibus adornabat lares, & victu tenui amplam familiam nutriebat. Quodq; multi Reges mœſti faciunt, & queruli, lætus ille & æquaminis faciebat. Non enim fortunā appetitiui; ſed fortunæ æquauerat appetitum. Non erat Appio ſors Crœſi Regis, nec conciuis quidem ſui Craſſi ſed felicior quædam alia, quamuis anguſtior ſors, nec ad alienam ſortem, ſed ſicut boni omnes faciunt, ad ſuam propriam ſe formabat ac ſuos. Certe nec ego exigo, vt tu forte alia quam tua in tuis vtaris & in te. Neq; vt cibo, aut amictu regio tuo paſcas, aut veſtias. Veſcuntur lautius regii iuuenes, & veſtiuntur inſignius, ſed non viuunt, nec diutius, nec lætius & (quod conſtat) nec ſecurius. nec honeſtius, certe nec ſanctius, Pro his omnibus vnum habent quo excellant, pompoſius hoc eſt ſtultius viuunt. Suus cuiq; viuendi modus, ſua eſt menſura. Non icirco melior, quo maior. Vnde fit, vt in tugurio ſæpe lætos videas mœſtos in regia Non eſt omnium vna capacitas, ſed vnus eſt fons gratiæ Vnus ille, cui dicitur: Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Quid ad rem vaſorum ſeu magnitudo, ſeu paruitas, vbi eſt par omium plenitudo? Sed multa deſunt pauperibus. Quanto plura deſunt regibus? Cum ſit illud Flacci veriſſimum expertumq;. Quod *multa petentibus, deſunt multa*. D. Laborioſum negotium, multos filios genuiſſe. R. Quid ſub cœlo mihi non laborioſum dabis? Præter vnam (vt creditur) voluptatem, qua tum nihil eſt in fine laborioſius, nihil, quod tot in animis linquat aculeos, an non legis apud Flaccum, vt *nil ſine magno vita labore dedit mortalibus*? An non audis quid Poeta alius non ineleganter, hac in parte luſerit? Cum enim bona omnia gratis nobis donata eſſe diuinitus pii omnes vno ore fateantur, non donata dicit ille, ſed vendita, & pretium ſtatuit labores. Sic enim ait: *laborantibus vendunt dii nobis omnia bona*. D. Moleſta eſt tantorum ſolicitudo filiorum. R. An non inter veras ſententias illa eſt, non poſſe inueniri vitam hominis carentem moleſtia? Nec minus illam omnem vitam eſſe tormentum. Quid filii meruere, qui ſi deſint, curæ aliæ ſubibunt? Crede mihi, quocunque te vertas, quemlibet fortunæ gradum arripias, & labores, & moleſtiæ, & difficultates vitæ aderunt. Quid lamentis manibus opus eſt? D. Filiis multis premor. R. Sic dicis quaſi felicitate deprimaris tua & vota prima mortalium, tibi cumulatius obueniſſe fers grauiter, mirum genus impatientiæ. D. Quid vero tot faciam filiabus? Quis tot dotes expediet. R. Vnus eſt & fæminarum Deus, & marium. Is & filios tibi paſcet, & filias. Vtiq; illis ingenium & viuendi artes, ſic iis ſuas dotes dabit, Itaq; ſic ſcriptum eſt. *Spera in eo & ipſe faciet quod in ſe eſt.* Optimum dotis genus fuerit, ſic filias formare, vt vel abſq; dote recto iudicio placere valeant, atque amari. Dotem habuit Romanum imperium Fauſtina. Et quot reris indotatæ caſtiores, eaq; feliciores fuerint? Non facit fauſtum coniugium dos, ſed virtus. Fac ſi potes, vt tuarum non pecunia optabilis ſit, ſed pudor, modeſtia, ſed integritas, patientia, fides, humilitas, his ornatæ gemmis filiæ tuæ, hoc onuſtæ auræ, his ancillis comitata, limen adeant coniugum non diuitum, ſed proborum, vbi tutior ſæpius pudicitia, vtraq; dulcior, quam in thalamis atque atriis regum fuit.

Vide, Filius, Liberi.

Promiſſio.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

PRomiſſio Græc. ὑπόσχεσις, εως, ἡ, & ὑποσχέομαι, promitto dicitur, Hebr. *dabar*, id eſt, verbum, inter bonos & probos verbum & promiſſio idem, atq; etiam iuramentum. Gall. dicimus de bono viro, *C'eſt vn homme de parole*. Eſt autem promiſſio actus rationis, qui eſt enuntatio & ordinatio alicuius. *ſecūd. B. Thom. ſecunda Secundæ. q.* 88. *art.* 22.

Promittere eſt polliceri, Sed hoc differunt, quod pollicemur ſpōte, promittimus rogati.

¶ BIBLICI LOCI.

Promittere, facilius eſt, quam præſtare. *Exo.* 19.8. quod promiſerimus Deo, reddendum. *Deut.* 23.21.

Promiſſio μετωνυμικῶς, pro promiſſionis præſtatione: ſeu alii volunt, pro re ipſa promiſſa, per metonymiam, *Hebr.* 9.11. Si accipitur iuxta quoſdam & *Galat.* 3.22. promiſſio Patris, Spiritus ſanctus, *Actor.* 4. & 22.33. promiſſio ſalutis ab æterno, *Epheſ.* 1.4. & [illegible] miſſio Abrahæ facta, *Rom.* 4.13. & 9.9 promiſſionis Filii [illegible] 8. promiſſionis terra qualis, *Deuter.* 8.7. Promiſſiones vitæ [illegible] tis, 1. *Tim.* 4.8. 1. *Petr.* 3.13. promiſſiones Dei cum conditione [illegible] *Deuter.* 19.8 & 28.1 & c. 33.4. *Leu.* 26.1 & c. 1. *Reg.* 2.30. *Ezech.* [illegible] 33. *v.* 15.16. *Mar.* 16.16. *Ioan.* 3.16.36. & 6.47. & 8.31 & 13.17 & [illegible] *Rom.* 8.17. *Coloſſ.* 1.23. *Heb.* 3.14. 2. *Petr.* 1,4. *Apocal.* 2.3.c & 21.7. Promiſſiones Dei in Chriſto ſunt, Etiam & Amen, 2. *Cor.* 1.1. Promiſſiones Deii obiicit Moſes, orans pro peccato, populi Iſrael. *Exod.* [illegible] 13. *Deut.* 9.27. promiſſiones omnes adimpleuit Deus Iudæis, [illegible] 43 & 23.15. propter promiſſiones ſuas ad Abraham, &c. factas, [illegible] egit Deus erga Iudæos, *Exod.* 2.24 & 6. *v.* 5.6. *Leuit.* 26.42. *Deut.* [illegible] 20 & 7.8. 1. *Sam.* 12.22. 2. *Sam.* 7.24.25. 2. *Reg.* 13.23 & 19.34 & [illegible] miſſiones ſuas adimpleuit Deus, miſſo ſuo Filio, *Actor.* 3.18 & [illegible] promiſſionum Dei memor Iacob, orat, *Gen.* 32.29.

Promiſſis ſtandum, *Prouerb.* 25.14. *exemplum*. Domus Ioſeph *Iud.* 1.75.

¶ SENTENTIÆ BIBLICÆ.

Promiſſio diuina firma.

Non eſt Deus quaſi homo, vt mentatur. Et quæ procedunt de labiis meis. non faciam irrita. *Num.* 23. *Pſ.* 88.

Fidelis Deus in omnibus verbis ſuis. 144.

In repromiſſione Dei non hæſitauit diffidentia: ſed & confortatus eſt fide, dans gloriam Deo. *Rom.* 4,

Quam (ſcilicet vitam) promiſit, qui non mentitur Deus. *Tit.*

Humana infirma.

Nubes & ventus & pluuiæ con ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa non complens. *Prou.* 25.

Eſt qui locupletatur parce agendo, & hæc eſt pars mercedis illius in eo quod dicit: Inueni requiem, boniſq; meis nunc fruar [illegible] inſcius, quod tempus cum maneat, moritur ea relicturus. *Eccl.* [illegible]

¶ SENTENTIÆ PATRVM.

Eſt contra officium nonnunquam promiſſum ſoluere ſacramentum, ſicut Herodes qui necem Ioanni præſtauit, promiſſum negaret. *Auguſt li.* 1. *de Offic.*

Quid honeſtius, rem negare, aut longos terminos dare [illegible] termino addere, negandi eſt hoc tempus calliditas negandi. *Caſſ. in quadam Epi.*

Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi. Spectans quod daret effectum verbum ſuum, & gratiam quam verbo promiſerat. operibus exhiberet, adhuc etiam promiſſam expecto gratiam, fortaſſe ſicut Arcturum Britannia, ſicut Iudæa Meſſiam. Magna enim debet eſſe in promiſſione diſcretio, quia inanis promiſſio ſæpe de amicis ſibi comparat inimicos, *Pet. Cryſ. in quadam Epi.*

Timeo ne in noſtra promiſſione illud vulgare prouerbium locum habeat: Dum herba creſcit, equus moritur, & dum [illegible] canis mingit, fugiēs lupus euadit: dubitatur etiam an ſit beneficium, cuius dilatio cruciat expectantem. *ibid.*

Sunt qui plura promittunt, & pauca reddunt, & eos quibus mentiendo promittunt, inimicos ſibi faciunt. *Gloſ. ſup. Eccl.* [illegible]

¶ POETICÆ SENTENTIÆ.

Ouid. 1. Art.

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Terent. And. 5.2.

Immo enim quam maxime abs te oro, atque poſtulo Chreme
Vt beneficium, verbis initum dudum, nunc re comprobes.

Hor. 2. Epiſt.

Multa fidem promiſſa leuant: vbi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere merces.

Ter. And. 4.1,

In denegando modo queis pudor paululum adeſt:
Poſt vbi tempus promiſſa iam perfici:
Tum coacti neceſſario ſe aperiunt.
Et timent, & tamen res premit denegare.
Ibi tum eorum impudentiſſima oratio eſt:
Quis es tu? quis mihi es? cur mea tibi?
Heus proximus ſum egomet mihi: attamen vbi fides
Si roges, nihil pudet, hic, vbi opus eſt,
Non verentur: illic vbi nihil opus eſt, ibi verentur,

Ouid. Epiſt. 6.

Mobilis Æſonide, vernaque incertior aura,
Cur tua pollicitis pondere verba carent?

Antholog. ſac. Iacob. Billi.

De Dei ac mundi pollicitationibus.

Vt mundus, ſic ſunt mundi promiſſa, quod ipſe
Promittit, fictum vt ipſe quoque eſt.
Vt Deus eſt, ſic ſunt bona quæ promittit, & offert.
Certus vt eſt, certas ſic dare nouit opes.

Quam

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Quam nos lenis igitur! certo non fidimus: illi
Fidimus at contra, quem dare verba iuuat.
Perſumus huic ſimiles, quem ſpe deludit inani
Perdix, dum pullis confidit ipſa ſuis.

¶ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

...ſemper & premiſſa ſeruanda ſunt, quæ nec vi, nec dolo ...ſſa ſunt: illa ſeruanda non ſunt, quæ non ſunt, iis ipſis vtilia, ...la promiſeris. *Cic. 3. Offic.*

...promiſſis ſtandum non eſt, quæ coactus quis metu aut dece...to promiſerit. *Cic. 1. Offic.*

...ſſa non ſunt ſeruanda iis, quibus promiſeris, inutilia ſi ſint: ...bi plus noceant, quam illi proſint, cui promiſeris. *Cic. 1.*

...rum promiſſio & iis, qui expectant, pernitioſa eſt. & iis, qui ...runt. *Cic. Philip. 8.*

...per in fide, quid ſenſeris, non quid dixeris, cogitandum eſt. ...*Offic.*

...d affirmas, quaſi Deo teſte promiſeris, id tenendum eſt. *Cic.*

...d ex animi tui ſententia iuraueris, id non facere, periurium ...*ibid.*

...dita iuratum eſt, vt mens conciperet fieri oportere, id ſer...met, quod aliter, id ſi non feceris, nullum periurium eſt. *Cic.*

...quam promittas, delibera & quum promiſeris facies: prius ...ens, feciſſe poſtea fallere eſt. Id ergo agat, vt ne quis merito ...derit. *Stob. lib. de morib.*

...ſæpenumero promptiores in promittendo homines ſint, ...n exequendo. *Dion. li. 38.*

¶ APOPHTHEGMATA.

...goras; age, inquiebat. res præclaras, nihil magnifici interim ...ens. *Stob. ſerm. de virtute.*

...ſthenes. Adoleſcens quidam ponticus pollicebatur ſe ratio...iſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ ſalſamenta vehe...pulſſet, Antiſthenes accepto nouo vaſe, vna cum adoleſcen...d mulierem quæ vendebat farinam: & impleto vaſe, cœpit ...diſcedere. Mulieri vero poſcenti farinæ pretium, com...bo adoleſcente, Hic (inquit) dabit, ſi nauis cum ſalſamentis ...nit. Significans inanes eſſe in diem pollicitationes, quum ſa...pndie ſit præſenti pecunia emenda. *Laert. lib. 6. Bruſ. lib. 2.*

...biades apud Platonem in ſympoſio ait, ſe, quoties Socrati ...t, verecundia affici, quia promiſſa non ſeruauerit: atq; cupe...ntem ob id è vita excedere.

...ſilaus, quum inducias per tres menſes pactas Tiſſaphernes ...aſſet, oratores ad eum miſit, qui agerent gratias illi, quod ...ſſo non ſeruatos, Deos ſibi hoſtes reddidiſſe. *Plut.*

...ſilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret im...poſtulando, vt promiſſum præſtaret, atq; hoc ipſum crebro ...et: Recte ſane, inquit rex. Siquidem iuſtum eſt, quod petis, ...ſin minus, dixi, & non promiſi. Quo dicto oſtendit promiſ...nequaquam præſtandum eſſe, quo is cui promiſſum eſt, lædi ...*Plut. in Lac.*

...cus dicere ſolebat, Non magna quidem hominibus promit...ſed magna facienda eſſe. Verum eius dictum inuertunt ho...qui aureos montes ac Crœſi opes pollicentur hominibus, cum ...quidem præſtent. *Stob. ſerm. de Prudentia.*

...on. Leoſthenes cum ciuitatem Athenienſium ad bellum pe...ſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus ere...ns: Phocion illius verba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quæ ſubli...quum ſint ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici ...mmodatius in ſermonem ſplendide magnificeq; pollicentem, ...frugiferum: quemadmodum cupreſſus arbor ſublimi compo...q; in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri vide...at vix vlla eſt ſterilior. *Plut in apoph.*

Scipio minor. Cum C. Lælio conſulatum petenti ſuffragaretur, ...peiuſq;, qui tibicinis filius putabatur, ſuffragaturum ſe eſſe ...tus, atq; longa expectatione Scipionem fruſtraretur (ſuam ...rem curabat) indignantibus cæteris, quod deluſi eſſent, Scipio ...dens: Stultitia (inquit) eſt noſtra tanquam non homines ſimus ...tam diu tempus terimus, tibicinem expectantes: *Plut.*

...*Cato* dicebat ſeſe operam ſuam, in eo quod non contra offi...m peteretur, ſolere polliceri omnibus, ſed impertire iis apud ...optime poni arbitraretur. Senſit, nulli promittendum quod ...præter honeſtum: nulli tamen negandum, quod non contra ...m peteretur. Comitatis eſt benigne polliceri: ſed quoniam o...bus opera præſtari non poteſt, eligendi ſunt quibus eam imper...*Vtrumq; refert Q. Cicero ad fratrem de petitione conſulatus, & Bruſ. li. 1. c. 15.*

¶ SIMILITVDINES.

D. Auguſtini. Promiſſorum ſuorum nobis chirographum fecit non debendo, ſed promittendo: debitorem ſe fecit Deus, iſt eſt, non mutuo accipiendo: Non poſſumus ergo ei dicere? Redde quod accepiſti quoniam, quis prior dedit illi, & tribuetur ei? Non poſſumus dicere, Redde quod accepiſti: ſed, Redde quod promiſiſti. Inde eſt quod audemus dicere. Aduen at regnum tuum. Promiſit patribus; ſed cautionem fecit, quam legeremus & nos. *De verbis Domini ſecundum Lucam ſerm. 31.*

Plut. Quemadmodum cupreſſus arbor ſublimi compoſitoque in conum vertice procul egregium quiddam polliceri videtur: at vix vlla ſterilior eſt: Tales ſunt illi, qui ſplendida ac magnifica oratione aureos pollicentur montes: nihil tamen horum præſtant quicquam. *Hac ſimilitudine irriſit Phocion Leoſthenem, apud Plut. in Græcorum apoph.*

Gulielmi Paral. Sapientia moro arbori comparatur, quæ dicitur prouerbialiter ſapientiſſima arborum. Nam vltima flores producit, prima vero vel in primis fructus: Ita non eſt diu antea oſtētandum, quod poſſimus, vel velimus: tarde promittendum & mature tunc præſtandum. *In ſumma virtutum.*

Thriueri. Cœlum mane rutilum vere tempeſtatem præſagit: Et quam minimum expectandum eſt ab eo qui plurima promittit. *In apoph. 111.*

¶ ADAGIA.

Aureus in Olympia ſtato. χρυσοῦς (φασὶν) ἐν Ὀλυμπίᾳ σάθητι. *Lucian. in Pſeudolog.*

Quem ſummo præmio dignum Græci ſignificarent, ei dicere ſolent: Aureus in Olympia ſtatuere.

Aureos polliceri montes. χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι.

De iis, qui immenſa promittunt, ſpeſq; ampliſſimas oſtendunt.

Schöne Wort fullen den Sact nicht.

Viel geloben vnd wenig geben / macht offt die Narren in frewden leben.

Montes frumenti, mare aureum.

Ad rerum affluentem copiam transferuntur. Huc poterit referri quod ſupra adductum eſt: Theagenis heccateum. Plaut.

Solidos è clibano boues. ὅλους ἐκ κλιβάνου βοῦς.

Prouerbialis hyperbole de barbarica, ſiue de lautitiis affatim ſubminiſtratis, antiquitatus enim in delitiis erant cibi in clibano cocti. Ariſtoph.

Καπνός.

Καπνός. *Id eſt, Fumus eſt cognominatus Theagenes, quod magnifice polliceretur, quum eſſet pauper.*

Charetis pollicitationes. αἱ Χάρητος ὑποσχέσεις.

Dici ſolitu, vbi quis facile ac benigne promittit, iuxta illud Naſonis:

Promittas, facito quid enim promittere lædit?
Pollicitis di ues quilibet eſſe poteſt.

Bauren vnd Kauffleuten gehört zu halten / was ſie geloben.

Album panem tibi pinſo. λευκὴν μᾶζαν φυρῶ σοί.

Dici ſolitum, vbi quis magnarum rerum ſpes amplas oſtendit.

Ariolari.

Prouerbio dicebatur, qui nihil adferret certi, nihilq; præſentis emolumenti, verum in diem modo polliceretur.

Ἐπαύλια δῶρα.

Dicebantur magnifica munera, quæ poſtero poſt nuptias die ſponſæ pater adducebat ſponſo, pompæ cuiuſdam ſpecie.

Modio dimetiar. μεδίμνῳ ἀπομετρῶ.

Ingens & cumulatum ſpero emolumentum,

Verba importat Hermodorus. λόγοις γὰρ Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται.

In eum dicebatur, qui præter verba nihil adferret: Aut in eos qui verba vendunt pecunia.

Heſperidum mala. μῆλα Ἑσπερίδων δωρεῖσθαι.

Mala Heſperidū largiri, qui magna ſplendidaq; largiretur, Virg.
Aurea mala decem miſi, cras altera mittam.

Alybantis hoſpitis munera.

Quoties fit, vt aliquis falſo iactet ſe magna largitum eſſe ſeu verbis duntaxat, non re præſtet beneficium.

Ad pileum vocare.

Ad libertatem inuitare, aut promiſſis ingentibus ſeditionem commouere.

Cillicon bona. ἀγαθὰ Κιλλικῶν.

Conuenit vbi quis malefactis ac fœdis artibus ſibi parauit opes. Suidas.

Ego faciam omnia more Nicoſtrati. ἐγὼ ποιήσω πάντα κατὰ Νικόστρατον.

Pro eo, quod eſt egregie.

Sponde noxa præſto eſt. ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη.

Id eſt: Sponde. ſed noxa præſto eſt. Nam qui pro altero fideiubet ac pollicetur, quod non ſit in ipſo ſit præſtare, nempe fidem alienam.

Bürgen ſoll man würgen. Verheiß ſihe was / vnd halts.

Pronuntiatio.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

PRonuntiatio, Græce προφορά, ᾶς, ἡ, & προφέρω pronuntio dicitur Hebr. *mibta*, à verbo *bitta*, pronuntio, eloquor, dicitur etiam *dabar*, à verbo *dibber*, loquutus. Eſt autem pronuntiare

proferre

proferre. Vnde pronuntiatio pro ipſa prolatione accipitur. Eſt etiam pronuntiare decernere & ſtatuere, de iiſque dicitur ius cognoſcendi.

¶ APOPHTHEGMATA.

Theocritus ad Grammaticum quendam ludimagiſtrum male pronuntiantem accedens, rogauit, Qui fit, quod Geometriam non doceas? Is quum reſpondiſſet, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam neſcis. Notauit autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantum ipſe lingua promptus eſſe debet, ſed aptus et am vt aliorum verba & voces formet. *Stob. ſerm. de Imprudentia.*

Demoſthenes, cuidam percontanti, quid eſſet in eloquentia præcipuū? reſpondit, Actio. Roganti, quid proximum? reſpondit, Actio. Roganti, quid tertium; nihil aliud reſpondit quam Actio, tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum ſitum exiſtimaret. Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis geſtum. *Eraſm. li. 4. apoph. ex Quintilia.*

Pauſanias ſophiſta, Quoniam moræ ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat, confundens conſonantes, breues producens, productas corripiens, vulgo dictus eſt coquus, qui pretioſa obſonia male condiret. *Philoſt. ſophiſt. & Volat. l. 18. Vrban. com.*

Anonymus. Illaudatus rhetor, cum cauſam ageret pulchre veſtitus, ſed tumultu irruens in tribunalia, voce ſemimuliebri, lingua ſupina, quouis potius ſpectans, quam ad ea, quæ agebantur: auerſatus dicentem imperator ſtuduit illi os occludere, totaque actione aquam intercipiebat, breues ſubinde percontatiunculas obiiciens. Ad quas cum parum appoſite reſpondiſſet Philiſcus: Virum, inquit Imperator, arguit cæſaries, rhetorem vox. Græca pluſculum habent leporis, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή, notans illum quod attonſa cæſaries declararet virum, ſed oratio non declararet eſſe rhetorem, ſed fœminam potius. *Philoſt.*

C. Caſar. Celebratur C. Cæſaris dictum, quod prætextatus adhuc depromſiſſe fertur, in quendam moduiatius orantem: Si legis, cantas: ſi cantas, male cantas. Quidam latrant orantes, verius quam loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medii ſunt inter canentem & loquentem. *Meminit huius Quin. Fab. & Eraſ. l. 8. apoph.*

Plutarchus. Exercitationem in arte oratoria dicebat rem eſſe nullius momenti, ſi pronuntiationis negligeretur ratio. *Plutarch. in Demoſth.*

¶ SIMILITVDINES.

Seneca. Quemadmodum per procliue currentium non vbi viſum eſt gradus ſiſtitur: ſed incitato corporis pondere ſe rapit, ac longius quam voluit, effertur: Sic iſta dicendi celeritas, nec in ſua poteſtate eſt, nec ſatis decora philoſophiæ, quæ ponere debet verba nō proiicere, & pedetentim procedere. *Lib. 2. epiſt. 40.*

Quemadmodum iudex ſubſequi poterit, aliquando etiam imperitus ac rudis: tum quoque cum illum aut oſtentatio abſtulerit, aut affectus impetus ſui, tantum feſtinet atq; ingerat quantum aures pati poſſunt. *ibid.*

Qui nimium incitatus fertur, non vbi vult ſiſtit ſeſe, ſed longius effertur quam velit: Sic nimia in dicendo celeritas temere rapitur. *Apud Eraſ.*

Roterodami. Bona fabula aliquando exſibilatur, vitio hiſtrionis male agentis: Ita bona oratio diſplicet, ſi quis parum apte referat. *in Simil.*

Vt eodem halitu, ſed aliter emiſſo calefacimus ac refrigeramus: Ita eadem oratione aliter pronuntiata mouebitur affectus, aut frigebit. *In Simil.*

Taurus auis cum ſit puſilla, tamen bonum vocem imitatur: Ita nonnulli cum re ſint exigui, tamen loquuntur reges ac ſatrapas. *in Simil.*

¶ EXEMPLA HISTORICA.

Stentoris meminit *Homer. Iliad.* 5. eique ferream, hoc eſt, inuictam attribuit vocem.

Στέντορι εἰσαμένη μεγαλήτορι, χαλκεοφώνῳ,
Ὃς τόσον αὐδήσασχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα.

Eraſmus in adagiis.

Thraſybulus dux claßis, ſuperauit vocis magnitudine omnes Athenienſes ſua tempeſtate. Hic auctor fuit, vt militari ſuffragio Alcibiades ab exilio reuocaretur. *Sab. lib. 8. Enn. 4.*

Baſilius Magnus Cæſarienſis Epiſcopus debili & exili voce fuit, atq; difficili. Sed ad extremum priuſquam expiraret, vocalior eſt factus & cygnorum inſtar cum verbis obdormiuit veritatis, *vt Nazianz. in orat. de Baſilio teſtatur.*

Carolus Magnus voce quidem virili & clara fuit, ſed quæ corporis formæ, ſeu proceritati non reſponderet. *Cranzius lib. 2. Saxon. cap. 7.*

Peſcennium Nigrum Imp. legimus voce adeo fuiſſe canora, vt in campo loquens per mille paſſus audiretur, ni obniteretur ventus. *Cœlius lib. 19. ca. 12. A. L.*

Erico II. Danorum regi robuſtiſſimo, & admodum proceræ vox tam ſonora fuit, vt in actionibus non ſolum a præſentibus, ſed etiam à remotiſſimis liquido exaudiretur. *Saxo li. 12.*

Demoſthenes, quia blæſus erat, in exprimendo ρ literam multum laboraſſe dicitur, pro qua λ proferebat. *Alexander lib. . ca. 14.*

T. Manlius Torquatus ob ingenii & linguæ tarditatem a patre rus relegatus eſt. *Liuius li. 6. D. 1. Valer. Max lib. 6. c. 9.*

Michael Balbus Imp. adeo in literis componendis tardus erat, & ſyllabis conficiendis: vt librum alium facilius perlegeret, quam ipſe ſui nominis elementa recenſeret: *Cedrenus.*

Ludouicus III. Caroli Calui ex Hirmentrude filius, quod impeditioris & tardioris linguæ eſſet, Balbus eſt cognominatus. *Coſpinianus.*

Prophetia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PRophetia, Græca dictio eſt, προφητεία, ας, ἡ, & προφήτης, ὁ, propheta: & προφητεύω, vaticinor dicitur. Hebr. *Nebuah*, propheta *Nabi*, a verbo *Naba*, prophetauit, prædixit ventura. Eſt autem prophetia, diuina inſpiratio rerum futura immobili veritate denuntians. *ſecundum Caßiodorum, ex B. Thom. ſecunda ſecundæ q. 17. 1. art. 3.*

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Propheta in propria patria contemnitur. *Matth.* 13. v. 57. *Luc.* 4. *v.* 24. *Ioan.* 4. 44.

Prophetæ triplex genus: *Primum* eorum, qui in Eccleſiæ gubernatione extraordinarie ſuſcitati, de communibus eius negotiis bus Deum è re nata conſulebant. Hi videntes dicuntur, 1. *Samuel* 9. *v.* 9. 1. *Paralip.* 21. v. 9. & 28. & 29. *v.* 29. 2. *Paralipom.* 9. v. 29. & 15. & 16. *v.* 10. & 19. *v.* 2. & 26. *v.* 5. & 29. *v.* 25. 3. *Secundum* genus prophetarum eos complectitur, qui ceſſantibus ſacerdotibus ad legem interpretandam extraordinarie à Deo mittebantur, iis cuique aſſignata prouincia, *Eſaiæ* 1. *verſ.* 1. *Ieremiæ* 2. v. 3. *Ezech.* 1. v. 3. *Oſeæ* 1. *v.* 1. *Amos* 1. *v.* 1. *Abd.* v. 1. *Abac.* 1. v. 1. *Agg.* 1. *v.* 1. *Zach.* 1. v. 1. *Malach.* 1. v. 1. horum XII. minores vnum volumen efficiunt, *Ibidem* v. 4. Omnium huius generis prophetarum doctrinæ ſumma, *Matthæi* 22. v. 20. *Tertium* prophetarum genus eorum eſt, qui doctrinæ diuinæ explicandæ & applicandæ dono inſigniuntur, *Actor.* 13. 1. *Corinthiorum* 12. v. 18. *Epheſ.* 4. v. 12. hinc prophetare, pro doctrinæ uſum ædificationi, exhortationi & conſolationi applicare, 1. *Corint.* 14. v. 1. 3. & prophetia, pro huiuſmodi exercitio, *Rom.* 12. v. 6. 1. *Theſſ.* 5. *v.* 20. huiuſmodi forma deſcribitur, 1. *Corinth.* 14. v. 29. 30. &c. prophetæ variis afflictionib. expoſiti, *Matt.* 5. v. 12. non a ſe ipſis loquuntur, 2. *Paralip.* 36. v. 12. *ierem.* 26. v. 13. *Matth.* 12. v. 43. *Act.* 5. v. 1. & 28. v. 21. *Heb.* 1. v. 1 & 3. 7. & 10. *v.* 15. 1. *Pet.* 1. v. 15. 2. *Petr.* 1. v. 21. de Chriſto locuti ſunt omnes, *Luc.* 24. *verſ.* 22. 1. v. 1. v. 11. a Deo miſſi, *Ierem.* 7. *v.* 24. ab Iſraelitis occiſi, *Nehem.* 9. v. 26. *Matth.* 5. v. 12. & 23. 37. *Luc.* 13. v. 14. & 21. v. 40. *Act.* 7. v. 51. 52. 1. *Theſſ.* 2. v. 15. nobis exempla proponuntur, *Iac.* 5. v. 10.

Prophetæ omnium non ſolum ſubditorum, ſed regum etiam & principum peccata magno zelo & acri ſermone coarguerunt. *Exempla*: Moyſes grauiter obiurgat Aaronem & populum. *Exodi* 32. *v.* 21. populum, *Num.* 24. *v.* 41. 42. *Deuteronom.* 9. v. 7. 8. Rubenitas, *Num.* 32. v. 6. 7. Vir Dei grauiter obiurgat Heli ſacerdotem, 1. *Samuel.* 2. *v.* 26, 28. Samuel populum, 12. *v.* 12. 3. &c. Saulem, 13. v. 13. 14. Nathan Dauidem, 2. *Samuel.* 12. *v.* 7, Gad, Dauidem, 24. v. 13. Vir Dei Ieroboamum, 1. *Regum* 13. *v.* 1. 2. 3. Ahias Silonites Ieroboamum, 14. *v.* 9. Iehu propheta Baaſa regem, 16. *v.* 2. 3. Elias populum ob idololatriam Baal, 18. *v.* 21. 22. & 19. *v.* 10. Achabum ob Nabothi interfectum, 21, *v.* 19. Ochoſiam, 2. *Regum* 1. v. 16. Ioram Regem, 2. *Paralipom.* 21. *v.* 12. 13. 14. Eliſæus regem Iſraelis, 2. *Regum* 3. v. 13. Propheta populum, 21. *v.* 10. 1. Hanan propheta Aſa regem Iuda, 2. *Paralip.* 16. *v.* 7. 8. Iehu propheta Ioſaphatum, 19. *v.* 2. Zacharias populum, 24. v. 20. Azarias Oziam, 26, *v.* 18. Dauid impios, *Pſalm.* 75. *verſic.* 5. Oſeas diuerſos ordines populi, *Oſe.* 5. v. 1. Eſaias populum, *Eſa.* 1. v. 4. & 58. *v.* 1. Ieremias omnium ordinum homines, *Ier.* 1. *verſ.* 18. & 2. v. 8. 29. & 23. *v.* 11.

De mutationibus Imperiorum præmonuerunt ſuos. *Exempla*: Samuel indicat regnum a Saul eſſe transferendum, 1. *Sam.* 15. 28. Ahias prædicit Ieroboamo, quod ſciſſurus ſit Deus regnum in duas partes, 1. *Reg.* 11. 30. 21. Eliſæus prædicit Ioſaphato regi Iuda victoriam contra Moabitas, 2. *Regum.* 3, 18. &c. vaticinatur item Ioas regi quod tribus vicibus ſit percuſſurus Syriam, 2. *Reg.* 13. 18. propheta Domini indicat, Deum propter peccata Manaſſis deleturum

POLYANT

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN